

Arapça Öğretmenlerine Göre Arapça Ders Kitapları

Arabic Course Book in Views of Arabic Language Teachers

Sevim ÖZDEMİR

Prof.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Süleyman Demirel University, Faculty of Education, Department of Arabic Language Education, sevimozdemir@sdu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7856-1401>

Makale Bilgisi	Article Information
Makale Türü – Article Type	Araştırma Makalesi / Research Article
Geliř Tarihi – Date Received	7 Mayıs / May 2022
Kabul Tarihi – Date Accepted	24 Haziran / June 2022
Yayın Tarihi – Date Published	27 Haziran / June 2022
Yayın Sezonu - Pub Date Season	Haziran / June

Atf/ Cite as: Özdemir, S. (2022), Arapça Öğretmenlerine Göre Arapça Ders Kitapları (İmam-Hatip Ortaokulu 8. Sınıf)/Arabic Course Book In Views Of Arabic Language Teachers. Turkish Academic Research Review, 7 (2), 487-509. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarr/issue/70651/1127314>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarr>

Copyright © Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Turkey. All rights reserved.

Arapça Öğretmenlerine Göre Arapça Ders Kitapları (İmam-Hatip Ortaokulu 8. Sınıf)

Sevim ÖZDEMİR

Öz

Eğitim, *girdi, süreç, çıktı ve değerlendirme* şeklinde öğeleri olan bir sistemdir. Tüm bu öğeler, öğrenciye isteyerek bir program çerçevesinde davranış kazandırmak içindir ve bu öğelerin herhangi birinde yapılan değişiklik, eksiklik ve yanlışlar işleyişi tümüyle etkiler.

Ders kitapları eğitimin vazgeçilmezlerinden olup, öğretmen ve öğrenciler tarafından en çok kullanılan materyaller arasında yer alır. Eğitim-öğretim sürecinin verimli bir şekilde sürdürülebilmesi için kitabın öğrencinin seviyesine, gelişim basamaklarına ve aynı zamanda eğitim programlarına uygun olması gerekir. İçeriği, dil ve anlatımı, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımına uygun olmalıdır. Eğitim-öğretimde etkin bir rolü olan ders kitaplarının seçimi oldukça önemlidir ve ders kitaplarının değerlendirilmesi kitapların daha nitelikli olmalarına imkân sağlar. Ders kitapları eğitimdeki güncel gelişmelere rağmen yerini her zaman korumuştur. Ders kitaplarının hazırlanmasında bilimsel gelişmeler de dikkate alınmalıdır.

Araştırmanın amacı İmam-Hatip Ortaokulu 8. sınıf Arapça dersinde okutulan ve Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış olan *هِيَ تَعَلَّمُ الْعَرَبِيَّةَ* isimli ders kitabının, amacı, Arapça dil öğrenim ve öğretimine uygunluğu, kelime ve dil unsurlarının takdimi, kitaptaki etkinlikler ve alıştırmaların destekleyici kaynaklar açısından değerlendirilmesidir.

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İmam-Hatip Ortaokullarında 8. Sınıf Arapça derslerine girmekte olan 43 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmaya katılan Öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar SPSS programında değerlendirilmiş ve ortalamalar hesaplanmıştır.

Bu araştırmayla 8. Sınıf Arapça Ders Kitabının kitabın amacı nedir? Kitaptaki dil öğrenim ve öğretim yaklaşımı nasıldır? Kitaptaki görsel öğelerin tasarımı ne derece yeterlidir? Kelime ve dil unsurlarının anlatımı nasıldır? Etkinlikler ve alıştırmalar yeterli ve öğretici midir? Organizasyon ve konu sıralaması uygun mudur? Ve destekleyici kaynaklar doyurucu mudur? Sorularına cevap aranmıştır. Elde edilen cevaplar bilimsel veriler doğrultusunda incelenmiş, yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Arapça Ders Kitabı, Kitap Değerlendirmesi, İmam-Hatip Ortaokulu, Arapça Öğretmenleri, Nicel Araştırma Yöntemi.

Arabic Course Book in Views Of Arabic Language Teachers (Religious Secondary School 8th Grade)

Abstract

Education is a system which has input, process, output and evaluation. All of these components are for students to acquire behaviors voluntarily in frame of a program and any changes, deficiencies and mistakes which are made in any of these component affects the process entirely. Coursebooks are vital and they are among the most used education materials by the students and teachers. They should be convenient for the academic levels of students, development steps, and education programs as well. Content of the coursebooks should be convenient for teaching and language, teaching technologies, and material design. Selection of the coursebooks which have an active

role in education is very important and the reviewal of the coursebooks makes them more qualified. It remained its place even though the current changes in education. Scientific developments should be considered in preparing coursebooks as well.

The purpose of the research is to review the Arabic *هَيَّا نَتَعَلَّمُ الْعَرَبِيَّةَ* coursebook which is used in Religious Secondary Schools for 8th grades in terms of convenience for Arabic language learning and teaching, the introduction of the vocabulary and language factors, activities in the coursebook, and workbooks.

The quantitative method was used in this study. The sample of the study consists of 43 Arabic language teachers who teach for 8th grades in Religious Secondary Schools in the 2017-2018 education and teaching year. In the study the questionnaire was used to gather the data. The answers of the teachers who participated in the study were evaluated by in the SPSS program and averages were calculated.

In this study the following questions were analyzed; What is the purpose of the Arabic language coursebook? What are the language teaching and learning approaches in the coursebook? To what extent are the visuals enough in the coursebook? How is the teaching of the vocabulary and language factors? Are the activities and exercises enough and instructive? Are the organization and sequence of the subject convenient? Are workbooks fulfilling? Gathered answers were analyzed, interpreted, and suggested according to the scientific data.

Keywords: Arabic Course Book, Arabic Language Teachers, Religious Secondary School, Reviewal of the Coursebook, Quantitative Method.

Structured Abstract

Coursebooks are vital and they are among the most used education materials by the students and teachers. They should be convenient for the academic levels of students, development steps, and education programs as well. Content of the coursebooks should be convenient for teaching and language, teaching technologies, and material design. Selection of the coursebooks which have an active role in education is very important and the reviewal of the coursebooks makes them more qualified. It remained its place even though the current changes in education. Scientific developments should be considered in preparing coursebooks as well.

The purpose of the research is to review the Arabic *هَيَّا نَتَعَلَّمُ الْعَرَبِيَّةَ* coursebook which is used in Religious Secondary Schools for 8th grades in terms of convenience for Arabic language learning and teaching, the introduction of the vocabulary and language factors, activities in the coursebook, and workbooks.

The quantitative method was used in this study. The sample of the study consists of 43 Arabic language teachers who teach for 8th grades in Religious Secondary Schools in the 2017-2018 education and teaching year.

In this study the following questions were analyzed; What is the purpose of the Arabic language coursebook? What are the language teaching and learning approaches in the coursebook? To what extent are the visuals enough in the coursebook? How is the teaching of the vocabulary and language factors? Are the activities and exercises enough and instructive? Are the organization and sequence of the subject convenient? Are workbooks fulfilling? Gathered answers were analyzed, interpreted, and suggested according to the scientific data.

Coursebook was considered convenient and positive even if not with a high percentage, in case of neutral participants equally distribution, in terms of the language learning syllabus, students' language learning purposes, and methods and techniques which are teachers designated for the students.

When the results of the statistics were investigated, it was revealed that teachers agreed that the coursebook is convenient for the teaching methods which are in the teaching syllabus. Teachers also agreed that the effective approach and teaching methods were used for teaching the Arabic language to elementary and secondary students in the coursebook.

According to the teachers who participated in this study, visuals, page layout, quality of the publishing, font type, letters, and font size are convenient for the levels of the students. Opinions of the clarity of graphics and pictures, and avoiding unnecessary details were statistically considered more positive.

Teachers were not agreed totally on the revision and usage of the coursebook sufficiently, as half of them agreed and the other half disagreed on this issue. Also, teachers thought that the Arabic coursebook is unsuccessful in teaching the Arabic language grammar. However, while the coursebook was considered insufficient in teaching the subjects in different ways such as songs, visuals, and stories to enhance the motivation of the students it was considered successful for the convenience for students' age and levels, teaching vocabulary from easy to difficult, and teaching of the number of the vocabulary which is expected to be taught in a lesson or a week.

Teachers thought that the activities and exercises in the coursebook are relevant to the subject which is taught and they are enough to be practiced by the students sufficiently. Also, according to the teachers, activities, and exercises are interesting enough to catch students' attention. On the other hand, teachers stated positive opinions about activities and exercise developing four skills of language and moving from easy to difficult and they also thought that the coursebook appeals to the multiple intelligences and different learning styles. The handcraft activities in the book develop students' both motor and language skills, and the games are instructive and fun. Exercises in the book do not require a higher level than students' level and warm up the students to the subject by giving examples before the exercises.

According to the results of the study, the organization and sequence of the subjects in the book are comprehensible and easy to follow for both students and teachers. The coursebook provides facilities and gives necessary directions. The language and vocabulary subjects which are aimed to be taught in lessons are convenient for the students' levels and subjects were sequenced according to the logic sequence.

The revision parts of the coursebook were considered convenient to do the revision sufficiently and the workbook exercises were considered sufficient in terms of number and quality. In the workbook, different exercise formats are used and the exercises are relevant to the subject which is studied. However the coursebook does not have enough listening materials such as; cast, and CD to develop listening and pronunciation skills, and also, the coursebook does not have enough visual materials (poster, flashcards, cards, etc.) to make grammar and vocabulary teaching easier.

Giriş

Eğitim, *girdi, süreç, çıktı ve değerlendirme* şeklinde öğeleri olan bir sistemdir. Tüm bu öğeler, öğrenciye isteyerek bir program çerçevesinde davranış kazandırmak içindir ve bu öğelerin herhangi birinde yapılan değişiklik, eksiklik ve yanlışlar işleyişi tümüyle etkiler. Ders kitabı da eğitim sisteminin temel unsurlarından biridir ve eğitim sisteminin nitelikli olması için ders kitabının, dersin kazanımları ve hedeflerinin gerçekleşmesine uygun olması gerekir (Kılıç, 2007: 193).

Eğitim-öğretimin vazgeçilmezlerinden biri olarak kabul edilen ders kitapları en çok kullanılan yazılı materyallerin en önemlilerinden biri olup, hedeflenen kazanımları elde etmelerindeki rolü yadsınamaz (Demirel, 1999:51; Küçükahmet, 2003: 11). Eğitim öğretimdeki güncel gelişmeler ve yeniliklere rağmen yerini daima muhafaza etmiştir (Kelebek, 2018). Her dersin öğretim programında öğrenciye

kazandırılmak istenen davranışlar vardır. Ders kitaplarının verimliliğinin artmasında öğrencinin gelişim basamaklarına ve seviyesine de uygun olması her zaman beklenen bir durumdur.

Ders kitaplarının yazım aşamasında ilgili dersin kazanımları, amaçları ve hedefleri dikkate alınır. Dersin öğretim programında belirlenen hedeflere ulaşmasında, bilgi ve becerileri kazandırmada kitaplar öğrenciye rehberlik edecek nitelikte olmalıdır (Şahin, Turanlı, 2005: 329). Ayrıca ders kitaplarının öğretim programları çerçevesinde belirlenen hedeflere ulaşmada eğitim-öğretimi verimli yapacak şekilde programlanması gerekir (Kanlı, Yağbasan, 2004: 154). Ders kitapları hazırlanırken ilk olarak müfredat programı hazırlanmalı, sonra da bu programa uygun ders kitapları hazırlanmalıdır (Demirel, 2006: 3).

Eğitim-öğretimde istenilen hedefe ulaşabilmek için ders kitaplarının öğretim programlarıyla uyumlu olması gerekir ve sürecin, öğretim programına uygun bir şekilde yürütülmesine katkıda bulunur. Ders kitabı değerlendirmeleri, kitapların daha nitelikli yazılmasına imkân sağlar (Kılıç, 2007:193).

Dolayısıyla ders kitaplarını incelemede içeriğin doğru olarak verilip verilmediğinin tespit edilmesi en önemli konulardan biridir. Çünkü bu kitaplar öğretmenin en büyük yardımcısı olmakla birlikte öğrencinin de okul dışında başvurduğu birinci derece bir kaynaktır (Duman, Çakmak, 2003:20).

Yine aynı şekilde eğitimin psikolojik, toplumsal, kültürel, felsefi, ekonomik, politik gibi farklı boyutları bulunmaktadır. Ders kitaplarının hazırlanmasında bilimsel gelişmeler dikkate alınmalıdır. Kitabın içeriği, dil ve anlatımı, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımına uygun olmalıdır. Öğrencilerin öğrendiği bilgiler, ölçme ve değerlendirmede objektif kriterlere sahip olmalıdır. Görsel tasarım ve kitabın içinde kullanılan resim, karikatür ve diğer materyaller öğrenmeye katkı sağlamalıdır. Söz konusu niteliklerin kitapta yer almasında konu alanı uzman, psikolog, dil, ölçme değerlendirme gibi farklı alanlarda uzmanlardan yararlanılmalı, kitaplar bu uzmanların denetiminden geçirilmelidir (Demirel, Özcan, Kıroğlu, 2006:8).

Öğretmen, öğreteceği bilgileri ders kitabı sayesinde öğrenir. Dersin amaçlarını, öğretim stratejilerini ve ödevlerini ders kitabına göre belirler. Diğer taraftan ders kitabı öğretmene dersle ilgili kazanımların elde edilmesi ve hedeflere ulaşılmasında sınıf içi eğitim öğretim faaliyetlerinde ufuk açıcı bir rol üstlenecektir (Taşdemir, 2011: 42).

Öğrenme-öğretme sürecinin en yaygın kullanılan ders aracı olan ders kitapları, her dönemde önemini sürdürmektedir. Bu yönüyle okulların üstlenmiş olduğu toplumsal, sosyal, ekonomik ve bireyi geliştirme işlevlerinin yerine

getirilmesinde ve dersin amacına ulaşmasında büyük rol oynar (Kızılcıoğlu, 2003:19-20).

MEB'in 2597 sayılı Tebliğler Dergisi'nde, Ders Kitapları ve Ders Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin yönergede, ders kitaplarının İçerik, Dil Anlatım ve Üslup, Öğrenme, Öğretme ve Ölçme Değerlendirme, Teknik, Tasarım ve Düzenleme yönlerinden hazırlanması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2007:2597).

Dolayısıyla ders kitaplarının belirtilen esaslara uyması gerekmektedir. Yine aynı şekilde Millî Eğitim Bakanlığı, Ders Kitapları Yönetmeliğinde ders kitabını "Her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, öğretim amacı ile kullanılan basılı eser" olarak tanımlar (Demirel, Kıroğlu, 2006: 2).

Ders kitapları, hem öğretmen hem de öğrencinin ortaklaşa kullanabildiği bir kaynaktır ve öğrencinin derse hazırlıklı gelmesine, geniş bilgilere özet halde ulaşabilmesine ve grup olarak çalışabilmesine imkân tanır. Ders kitapları diğer kitaplardan farklı olarak bir bransa yönelik hazırlanır ve bilgileri sistemli bir şekilde sunar (Gökdere, Keleş, 2004: 161).

Ders kitapları, öğretmenin anlattıklarını isteği zaman ve istediği yerde öğrenciye tekrar etme fırsatı tanır ve bu sebeple ders kitaplarının niteliği çok önemlidir. Ders kitapları bilgilerle dolu bir ansiklopedi olmaktan ziyade öğretici bir nitelik taşımalı ve rehberlik edici olmalıdır (Duman, Çakmak, 2003:19).

Ders kitaplarının içeriği, o dersin haftalık okutulma saatleri ile Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından sınırlandırılmıştır. Bu nedenle ders kitapları önceden belirlenmiş başlık ve alt başlıklar esas alınarak hazırlanır ve ders konuları dışına çıkmaz. Onun için ders kitaplarında geçen bilgiler doyurucu ve doğru olmalıdır (Doğanay, 2002: 222).

Diğer taraftan her toplumun kendi kültürel ihtiyaçları ve eğitim anlayışları olması sebebiyle ders kitaplarına yönelik dünyada kabul görmüş belirli bir yöntem ya da ölçüt yoktur (Kızılcıoğlu, 2003:22).

Bilginin nesiller boyu aktarımında temel rol oynayan ders kitaplarının uygun nitelikte olması gerekir. Yine aynı şekilde ders kitapları, öğrenciler için düzenlenmiş olmalı, ayrıntılı bilgi vermeli, bilgiler arasındaki bağlantıları açıklamalı ve öğrenciye bildiklerini tekrar ettirme ve pekiştirme gibi üstün özelliklere sahip olmalıdır (Yılmaz, Seçken, Morgil, 1998: 73).

Eğitim programının başarısını etkileyen önemli unsurlardan biri olan ders kitapları, programla öğrenci arasında köprü kuran temel materyallerdendir ve öğrenci bu kitaplar sayesinde öğrenmesi gereken içerik hakkında bilgilendirilmiş olur ve kitabın içinde yer alan değerlendirme soruları sayesinde öğrendiklerini ölçme fırsatını yakalar (Küçükahmet, 2006:13-14).

Ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesiyle daha kaliteli kitaplara doğru bir yönelim sağlanabilecektir.

Ders kitabının kullanımını gerçekleştirenler öğretmenlerdir ve kitabın müfredata ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından sınırlandırılan içeriğine uygun olup-olmadığını en iyi tespit edebilecek kişiler de onlardır. Bu nedenle çalışmamızı öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda yapmaya çalıştık.

1-ARAŞTIRMANIN AMACI

1.1.Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı İmam-Hatip Ortaokulu 8. sınıf Arapça dersinde okutulan ve Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış olan *هَيَّا نَتَعَلَّمُ* *العَرَبِيَّةَ* isimli ders kitabının, amacı, Arapça dil öğrenim ve öğretimine uygunluğu, kelime ve dil unsurlarının takdimi, kitaptaki etkinlikler ve alıştırmaların destekleyici kaynaklar açısından değerlendirilmesidir.

2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1.Araştırmanın Yöntemi: Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi istatistiksel ve sayısal analizleri kullanarak anket ve testlerle bilgi toplama ve analiz etme yöntemidir (Dörnyei, 2007:95).

Nicel araştırma yönteminde elde edilen bilgiler değerlerle ifade edilerek ölçülebilir (Demirbaş, 2014:14).

Genelde birçok sayısal araştırma tasdikleyici ve eğitici olmaya meyillidir. Ancak birçok keşifsel olarak sınıflandırılabilir sayısal araştırmalar mevcuttur (Atieno, 2009: 14).

2.2.Sınırlılıklar: Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İmam-Hatip Ortaokullarında 8. Sınıf Arapça derslerine girmekte olan 43 öğretmen oluşturmuştur.

2.3.Veriler Toplama Aracı: Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Kullanmış olduğumuz bu anket, 2007 yılında Fatma Esra Özdemir tarafından yapılan “Devlet İlköğretim Okullarında Okutulan Time For English 4 Adlı Kitabın Değerlendirilmesi” isimli Yüksek Lisans Tezinden alınmıştır. Ancak ankette “Destekleyici Materyaller” kategorisinde yer alan Öğretmen Kitabının

değerlendirilmesine yönelik sorular, kitaplar henüz bütün öğretmenlere ulaştırılmadığı için değerlendirilememiştir. Ankette öğretmenlere belirlenen 7 kategoride 45 soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu sorulara katılıyorum (1), katılmıyorum (3), kararsızım (2) şeklinde olmak üzere üçlü dereceleme göre cevap vermişlerdir.

2.4.Verilerin Toplanması: Veriler, <https://docs.google.com/forms/d/e1FApQLS> şeklinde oluşturulan link ile internet yoluyla toplanmış ve değerlendirilmiştir.

2.5.Verilerin Analizi: Araştırmaya katılan Öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar SPSS programında değerlendirilmiş ve ortalamalar hesaplanmıştır.

Elde edilen veriler, öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve mezun oldukları fakülte/bölüm değişkenleri açısından incelenmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Deneklerin Kişisel Bilgileri

Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenliği:

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	24	55,8
Erkek	19	44,2
Toplam	43	100,0

Araştırmamıza 24 bayan, 19 erkek olmak üzere toplam 43 kişi katılmıştır. Bu sayı bayanlarda %55,8, erkeklerde ise %44,2'ye tekabül etmektedir.

Öğretmenlerin Kıdem Değişkenliği:

Mesleki Kıdem	Frekans	%
1-5 yıl	9	20,9
6-10 yıl	7	16,3
11-15 yıl	6	14,0
16-20 yıl	15	34,9
21 ve üzeri	6	14,0
Toplam	43	100,0

Araştırmamıza katılan öğretmenlerden 9'u 1-5, 7'si 6-10, 6'sı 11-15, 15'i 16-20 yıl aralığında, 6'sı ise 20 yıl ve daha üstü yıllarda öğretmenlik deneyimine sahiptirler.

Yani öğretmenlerimizin en fazla deneyimi 16-20 yıl aralığındadır ve bu yıl aralığı öğretmenliğin en verimli dönemleridir diyebiliriz.

Öğretmelerin Mezun Oldukları Fakülte/Bölüm Değişkenliği:

Mezuniyet programı	Frekans	%
Arapça öğretmenliği	9	20,9
Arap Dili ve Edebiyatı	9	20,9
İlahiyat Fakültesi	25	58,1
Toplam	43	100,0

Araştırmaya katılan 25 öğretmenimiz İlahiyat Fakültesi, 9 öğretmenimiz Arap Dili Filolojisi Bölümü, 9 öğretmenimiz de Arapça Öğretmenliği Bölümü mezundur ve dolayısıyla öğretmenlerimizin büyük bir çoğunluğu İlahiyat Fakültesi mezundur.

KİTABIN AMACI

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Madde 1. Kitabın amacı dil öğrenim müfredatının ve öğrencilerin dil öğrenme amaçlarıyla örtüşmektedir.	20	46,5	8	18,6	15	34,9
Madde 2. Kitabın amacı öğrencilerim için belirlediğim amaçlarla örtüşmektedir.	25	58,1	7	16,3	11	25,6

1.Maddede “Kitabın amacı dil öğrenim müfredatının ve öğrencilerin dil öğrenme amaçlarıyla örtüşmektedir” cümlesine öğretmenlerin %46,5’i katılıyorum, %34,9 katılmıyorum, %18,6’sı kararsızım; **2.Maddede** yer alan “Kitabın amacı öğrencilerim için belirlediğim amaçlarla örtüşmektedir” görüşüne ise %58,1 katılıyorum %25,6 katılmıyorum %16,3 kararsızım şeklinde cevap vermişlerdir.

KİTABIN DİL ÖĞRENİM VE ÖĞRETİMİNE YAKLAŞIMI

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Madde 3. Kitap müfredatta sözü geçen dil	17	39,5	12	27,9	14	32,6

öğrenim yöntem(ler)iyle uyumludur.						
Madde 4. Kitap, ilköğretim 2. Kademe düzeyindeki öğrencilere Arapça öğretebilmek için etkili bir yaklaşım, yöntem(ler) ve teknik(ler) kullanmaktadır.	20	46,5	8	18,6	15	34,9

3.Maddede “Kitap müfredatta sözü geçen dil öğrenim yöntem(ler)iyle uyumludur” cümlesine öğretmenlerin %39,5 katılıyorum, %32,6 katılmıyorum, %27,9’i ise kararsızım, **4. Maddede** yer alan “Kitap, ilköğretim 2. Kademe düzeyindeki öğrencilere Arapça öğretebilmek için etkili bir yaklaşım, yöntem(ler) ve teknik(ler) kullanmaktadır” fikrine ise %46,5 katılıyorum, %43,9 katılmıyorum, %18,6’sının da kararsızım şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

KİTAPTAKİ GÖRSEL ÖĞELER

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Madde 5. Kitabın görsel tasarım ve sayfa düzeni 8. Sınıf öğrencileri için uygun ve çekicidir.	24	55,8	8	18,6	11	25,6
Madde 6. Basım ve yayın kalitesi oldukça iyidir.	27	62,8	6	14,10	10	23,3
Madde 7. Kitapta kullanılan baskı, yazı türü ve harf puntoları yeterince okunaklı ve düzeye uygundur.	33	76,7	5	11,6	5	11,6
Madde 8. Kitapta kullanılan resim ve grafikler düzeye uygun olarak yeterince renkli ve çekicidir.	24	55,8	11	25,6	8	18,6

Madde 9. Grafikler ve resimler ait olduğu konuya da alıştırmayı anlamaya yeterince yardımcıdır.	23	53,5	9	20,9	11	25,6
Madde 10. Grafik ve resimler açık ve nettir; gereksiz detaylar taşımamaktadır.	26	60,5	9	20,9	8	18,6

5. Maddede yer alan “Kitabın görsel tasarım ve sayfa düzeni 8. Sınıf öğrencileri için uygun ve çekicidir” görüşünü öğretmenlerin %55,8 katılıyorum, %25,6 katılmıyorum, %18,6 kararsızım şeklinde cevaplarırken **6. Maddede geçen** “Basım ve yayın kalitesi oldukça iyidir” görüşüne ise %62,8 katılıyorum, %23,3 katılmıyorum, %14,0 kararsızım şeklinde görüş bildirmişlerdir. **7. Maddede** “Kitapta kullanılan baskı, yazı türü ve harf puntoları yeterince okunaklı ve düzeye uygundur” cümlesine öğretmenlerin %76,7 katılıyorum, %11,6 katılmıyorum, %11,6 ise kararsızım şeklinde görüş belirtilmiştir. **8.Maddede** “Kitapta kullanılan resim ve grafikler düzeye uygun olarak yeterince renkli ve çekicidir” görüşüne öğretmenlerin %55,8 katılıyorum, %18,6 katılmıyorum, %25,6 ise kararsızım derken, **9. Madde de** “Grafikler ve resimler ait olduğu konu ya da alıştırmayı anlamaya yeterince yardımcıdır” düşüncesine %53,5 katılıyorum, %25,6 katılmıyorum, %20,9 kararsızım şeklinde, **10. Madde ise** “Grafik ve resimler açık ve nettir; gereksiz detaylar taşımamaktadır” görüşüne de %60,5 katılıyorum, %18,6 katılmıyorum, %20,9 kararsızım şeklinde cevap vermişlerdir.

KELİME VE DİL ÖĞELERİNİN SUNUMU/ANLATIMI

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Madde 11. Kitap, öğrenci motivasyonunu artırmak için dil öğelerini (konuları) değişik ortamlarda anlatmaktadır. (örn. Şarkılar, resimler,	20	46,5	12	27,9	11	25,6

örnek cümleler, hikâyeler, vs.						
Madde 12. Kitapta öğretilen kelimeler öğrenci düzeyine uygundur.	23	53,5	9	20,9	11	25,6
Madde 13. Kelimeler yaş düzeyine uygun yöntemlerle anlatılmaktadır. (Örn. Resimlerle)	19	44,2	11	25,6	13	30,2
Madde 14. Kelimeler kolaydan zora doğru verilmektedir.	14	32,6	15	34,9	14	32,6
Madde 15. Öğrencilerin bir ders ya da bir haftada öğrenmesi beklenen kelime sayısı düzeye uygundur.	21	48,8	8	18,6	14	32,6
Madde 16. Kelimeler yeterli bir şekilde kullanılmakta (alıştırmalarla) ve tekrar edilmektedir.	19	44,2	13	30,2	11	25,6
Madde 17. Kitap, grameri sezdirme yöntemiyle öğretmektedir. (Kuralı öğrenciye sezdirerek)	17	39,5	12	27,9	14	32,6
Madde 18. Kitap, grameri doğrudan kuralları vererek öğretmektedir	21	48,8	12	27,9	10	23,3

11. Maddede “Kitap, öğrenci motivasyonunu artırmak için dil öğelerini (konuları) değişik ortamlarda anlatmaktadır. (örn. Şarkılar, resimler, örnek cümleler, hikâyeler, vs.” fikrine öğretmenlerin %46,5 katılıyorum, %25,6 katılmıyorum %27,9 kararsızım şeklinde, **12. Maddede** “Kitapta öğretilen kelimeler öğrenci düzeyine uygundur” cümlesini %53,5 katılıyorum, %25,6 katılmıyorum, %20,9i kararsızım

şeklinde, **13. Maddede** geçen “Kelimeler yaş düzeyine uygun yöntemlerle anlatılmaktadır. (Örn. Resimlerle)” cümlesine ise %44,2 katılıyorum, %30,2 katılmıyorum, %25,6 ise kararsızım şeklinde görüş belirtmişlerdir.

14. Maddede yer alan “Kelimeler kolaydan zora doğru verilmektedir” şeklindeki görüşüne katılımcıların %32,6’sının katıldığı, %32,6’sının katılmadığı, %34,9’unun ise kararsız oldukları görülürken; **15. Maddedeki** “Öğrencilerin bir ders ya da bir haftada öğrenmesi beklenen kelime sayısı düzeye uygundur” cümlesine %48,8 oranında katıldıkları, %18,6 oranında katılmadıkları, %32,6 oranında da kararsız olduğu görülmektedir. **16. Madde de** “Kelimeler yeterli bir şekilde kullanılmakta (alıştırmalarla) ve tekrar edilmektedir” cümlesine ise öğretmenlerin %44,2 katılıyorum, %25,6 katılmıyorum, %30,2 kararsızım şeklinde görüş bildirmişlerdir. **17.Maddede geçmekte olan** “Kitap, grameri sezdirme yöntemiyle öğretmektedir. (Kuralı öğrenciye sezdirerek)” düşüncesine öğretmenlerin %39,5 katılıyorum, %32,6 katılmıyorum, %27,9 kararsızım seçeneğini işaretlerken, **18. Maddedeki** “Kitap, grameri doğrudan kuralları vererek öğretmektedir” görüşüne ise %48,8’i katıldığını, %23,3’ü katılmadığını, %27,9’u ise kararsız olduğunu söylemiştir.

ETKİNLİKLER VE ALIŞTIRMALAR

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Madde 19. Etkinlikler ve alıştırmalar öğretilen konuyla ilişkilidir.	24	55,8	12	27,9	7	16,3
Madde 20. Etkinlikler ve alıştırmaların sayısı öğrencilere yeterince pratik yaptıracak miktardadır.	18	41,9	15	34,9	10	23,3
Madde 21. Etkinlikler ve alıştırmalar, yaş düzeyinin ilgisini çekecek şekilde zevkli ve eğlencelidir.	20	46,5	18	41,9	5	11,6
Madde 22. Etkinlikler ve alıştırmalar, dört dil becerisinin gelişimine yardımcı olmaktadır.	17	39,5	11	25,6	15	34,9

Madde 23. Etkinlikler ve alıştırmalar, farklı öğrenme tarzlarına ve zekâ türlerine hitap etmektedir.	18	41,9	12	27,9	13	30,2
Madde 24. Etkinlikler ve alıştırmalar, kolaydan zora doğru gitmektedir.	20	46,5	10	23,3	13	30,2
Madde 25. El becerisi etkinlikleri, öğrencilerin hem motor becerilerini hem de dil becerilerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır.	19	44,2	13	30,2	11	25,6
Madde 26. Oyunlar öğretici ve eğlendiricidir.	18	41,9	12	27,9	13	30,2
Madde 27. Alıştırmalar öğrencilerinin düzeylerinin üstünde bilgi ya da beceri gerektirmemektedir.	21	48,8	9	20,9	13	30,2
Madde 28. Yönergeler yeterince anlaşılır ve takip etmesi kolaydır.	19	44,2	11	25,6	13	30,2
Madde 29. Alıştırmalardan önce örnek alıştırmalar verilmiştir.	27	62,8	6	14,0	10	23,3
Madde 30. Etkinliklerde değişik sınıf içi etkileşim yöntemlerine yer verilmektedir (eşli çalışma, grup çalışması, bireysel çalışma).	20	46,5	10	23,3	13	30,2
Madde 31. Etkinlikler ve alıştırmalar, dilin serbest kullanımı için yeterli fırsat sağlamaktadır.	17	39,5	14	32,6	12	27,9

Madde 32. Öğrencilerin yabancı dilde iletişim becerilerini geliştirmek için iletişimsel etkinliklere yer verilmektedir.	20	46,5	12	27,9	11	25,6
--	----	------	----	------	----	------

Etniklikler ve alıştırmalar başlığı altında yer alan 19. Maddede “Etkinlikler ve alıştırmalar öğretilen konuyla ilişkilidir” cümlesine öğretmenlerin %55,8’i katılıyor, %16,3’ü katılmıyor, %27,9 ise kararsızım derken, **20. Maddede geçen** “Etkinlikler ve alıştırmaların sayısı öğrencilere yeterince pratik yaptıracak miktardadır” görüşüne ise %41,9 katılıyor, %23,3 katılmıyor, %34,9 kararsızım şeklinde cevap vermişlerdir. Yine bu başlık altında geçen ve **21. Maddede yer alan** “Etkinlikler ve alıştırmalar, yaş düzeyinin ilgisini çekecek şekilde zevkli ve eğlencelidir” görüşüne ise öğretmenlerin %46,5 katılırken %11,6 katılmamakta, %41,9’u ise bu konuda kararsız kalmaktadır.

22.Maddede geçen “Etkinlikler ve alıştırmalar, dört dil becerisinin gelişimine yardımcı olmaktadır” düşüncesine öğretmenlerin %39,5’i katılmakta, %34,9 katılmamakta, %25,6’i kararsız kalmakta iken, **23. Maddede geçen** “Etkinlikler ve alıştırmalar, farklı öğrenme tarzlarına ve zekâ türlerine hitap etmektedir” düşüncesine %41,9 katılmakta, %30,2 katılmamakta, %27,9’u da kararsız kalmaktadır. Yine bu başlık altında geçen ve **24. Maddede yer alan** “Etkinlikler ve alıştırmalar, kolaydan zora doğru gitmektedir” fikrine öğretmenlerin %46,5’i katılırken, %30,2’si katılmamakta ve %23,3’ü de kararsız kalmaktadır. **25. Maddede ise** “El becerisi etkinlikleri, öğrencilerin hem motor becerilerini hem de dil becerilerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır” görüşü yer almaktadır. Bu görüş hakkında da öğretmenlerin %44,2 katılıyor, %25,6 katılmıyor, %30,2 kararsızım şeklinde fikir belirtirken, **26. Madde de geçen** “Oyunlar öğretici ve eğlendiricidir” düşüncesine %41,9 katılıyor, %30,2 katılmıyor, %27,9 kararsızım şeklinde kanaat bildirmişlerdir. **27. Maddede** “Alıştırmalar öğrencilerinin düzeylerinin üstünde bilgi ya da beceri gerektirmemektedir” görüşüne ise öğretmenlerin %48,8’i katılmakta, %30,2’si katılmamakta, %20,9’u kararsız kalmaktadır. **28. Maddedeki** “Yönergeler yeterince anlaşılır ve takip etmesi kolaydır” cümlesine ise öğretmenlerin %44,2 katılıyor, %30,2 katılmıyor, %25,6 kararsızım şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Yine aynı şekilde etkinlikler ve alıştırmalar başlığı altında yer alan ve 29. Maddede geçen “Alıştırmalardan önce örnek alıştırmalar verilmiştir” görüşüne öğretmenlerin %62,8’si katılmakta, %14,0’ı katılmamakta, %23,3’ü kararsızım

kalmakta, **30. Maddedeki** “Etkinliklerde değişik sınıf içi etkileşim yöntemlerine yer verilmektedir (eşli çalışma, grup çalışması, bireysel çalışma)” cümlesine de %46,5’i katılmakta, %30,2’si katılmamakta, %23,3’ü de bu konuda kararsız kalmaktadır. **31. Maddede geçen** “Etkinlikler ve alıştırmalar, dilin serbest kullanımı için yeterli fırsat sağlamaktadır” görüşüne de öğretmenlerin %39,5’i katılmakta, %27,9’u katılmamakta, %32,6’sı ise kararsız kalmaktadır. Bu başlığın son maddesi olan ve **32.Maddede yer alan** “Öğrencilerin yabancı dilde iletişim becerilerini geliştirmek için iletişimsel etkinliklere yer verilmektedir” cümlesine ise öğretmenlerin %46,5’i katılırken, %25,6’sı katılmamakta, %27,9’u ise kararsız oldukları yönünde görüş belirtmektedirler.

ORGANİZASYON VE KONU SIRALAMASI

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Madde 33. Kitabın organizasyonu öğretmenler için anlaşılır ve takip etmesi kolaydır.	19	44,2	10	23,3	14	32,6
Madde 34. Kitabın organizasyonu öğrenciler için anlaşılır ve takip etmesi kolaydır.	22	51,2	8	18,6	13	30,2
Madde 35. Kitap kullanıcıya kolaylık sağlamakta ve bunun için gerekli yönlendirmeleri yapmaktadır. (Önsöz, içindekiler kısmı, arka kapak bilgisi, alıştırmalar için gerekli boşluklar, vs.)	28	65,1	7	16,3	8	18,6
Madde 36. Ünitelerin kendi içlerindeki organizasyonu anlaşılır ve takip etmesi kolaydır.	31	72,1	7	16,3	5	11,6
Madde 37. Derste öğretilmesi amaçlanan dil ve kelime konuları	24	55,8	7	16,3	12	27,9

öğrenci seviyesine uygundur.						
Madde 38. Konular mantıklı bir sıralamaya uygun çizilmişlerdir. (örn. 10-100 arası sayıların, 1-10 arası sayıların öğretiminden sonra gelmesi gibi)	21	48,8	7	16,3	15	34,9
Madde 39. Kitap değişik durumlara kolayca adapte edilebilir ve esnektir.	17	39,5	13	30,2	13	30,2

Organizasyon ve konu sıralaması başlığı altında ise 7 madde yer almaktadır. Bunlardan ilki olan 33. Maddedeki “Kitabın organizasyonu öğretmenler için anlaşılır ve takip etmesi kolaydır” cümlesine öğretmenlerin %44,2 katılıyorum, %32,6 katılmıyorum, %23,3 kararsızım derken, **34. Maddede geçen** “Kitabın organizasyonu öğrenciler için anlaşılır ve takip etmesi kolaydır” görüşüne ise %51,2’si katılmakta, %30,2’si katılmamakta, %18,6’sı da kararsız kalmaktadır. **35.Maddede ise** “Kitap kullanıcıya kolaylık sağlamakta ve bunun için gerekli yönlendirmeleri yapmaktadır. (Önsöz, içindekiler kısmı, arka kapak bilgisi, alıştırmalar için gerekli boşluklar, vs.” değerlendirmesi geçmektedir. Bu maddeye öğretmenlerin %65,1 katılıyorum, %18,6 katılmıyorum, %16,3 kararsızım şeklinde cevap verirken, **36. Maddedeki** “Ünitelerin kendi içlerindeki organizasyonu anlaşılır ve takip etmesi kolaydır” cümlesine ise %72,1 katılıyorum, %11,6 katılmıyorum, %16,3 kararsızım şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Yine organizasyon ve konu sıralaması başlığı altında yer alan ve 37. Maddede geçen “Derste öğretilmesi amaçlanan dil ve kelime konuları öğrenci seviyesine uygundur” ifadesine öğretmenlerin %55,8’i katılıyorum, %27,9’u katılmıyorum, %16,3’ü kararsızım olarak görüş belirtirken, **38. Maddedeki** “Konular mantıklı bir sıralamaya uygun çizilmişlerdir. (örn. 10-100 arası sayıların, 1-10 arası sayıların öğretiminden sonra gelmesi gibi)” fikrine ise %48,8’i katılmakta, %34,9’u katılmamakta, %16,3’ü de bu konuda kararsız kalmaktadır. Bu bölümün son maddesi olan **39. Maddede de** “Kitap değişik durumlara kolayca adapte edilebilir ve esnektir” cümlesi geçmektedir ve bu cümleye %39,5 oranında öğretmen katılırken, %30,2’si katılmamakta ve yine %30,2’si ise kararsız kalmaktadır.

DESTEKLEYİCİ KAYNAKLAR

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Madde 40. Tekrar kısımları yeterince tekrar yapmaya elverişlidir.	20	46,5	10	23,3	13	30,2
Madde 41. Çalışma kitabı alıştırmaları hem sayı hem nitelik olarak yeterlidir.	23	53,5	13	30,2	7	16,3
Madde 42. Çalışma kitabı alıştırmaları, üzerinde çalışılan konuyla ilişkilidir.	28	65,1	9	20,9	6	14,0
Madde 43. Çalışma kitabında çeşitli alıştırmalar formatları kullanılmıştır.	25	58,1	10	23,3	8	18,6
Madde 44. Kitap, dinleme ve telaffuz becerilerini geliştirmeye yönelik ses materyallerine (kaset, CD gibi) sahiptir.	20	45,5	10	27,7	14	31,8
Madde 45. Kitap, dilbilgisi ve kelime öğretimini kolaylaştırmaya yönelik görsel materyallere (poster, flash cart, chart vs.) sahiptir.	18	40,9	12	27,3	14	31,8

Destekleyici kaynaklar başlığı altında ise 6 madde geçmektedir ve görüşler de şu şekildedir: 40. Maddede yer alan “Tekrar kısımları yeterince tekrar yapmaya elverişlidir” düşüncesine öğretmenlerin %46,5’i katılırken, %30,2’si katılmamakta, %23,3’ü de kararsız kalmakta, 41. Maddedeki “Çalışma kitabı alıştırmaları hem sayı hem nitelik olarak yeterlidir” düşüncesine ise %53,5’i katılırken, %16,3’ü katılmamakta, %30,2 kararsız kalmakta, 42. Maddede geçen “Çalışma kitabı alıştırmaları, üzerinde çalışılan konuyla ilişkilidir” cümlesine de %65,1’i katılmakta, %14,0’u katılmamakta, %20,9’u ise kararsız kalmaktadır. 43.

Maddedeki “Çalışma kitabında çeşitli alıştırma formatları kullanılmıştır” düşüncesi hakkında öğretmenlerin %58,1’i katılıyorum, %18,6’sı katılmıyorum, %23,3’ü de kararsızım şeklinde görüş bildirirken **44. Maddede geçen** “Kitap, dinleme ve telaffuz becerilerini geliştirmeye yönelik ses materyallerine (kaset, CD gibi) sahiptir” cümlesine %45,5 oranıyla katılmakta, %31,8 oranıyla katılmamakta, %27,7 oranında ise kararsız kalmaktadırlar. Bu bölümün son maddesi olan **45. Maddede de** “Kitap, dilbilgisi ve kelime öğretimi kolaylaştırmaya yönelik görsel materyallere (poster, flash cart, chart vs.) sahiptir” cümlesi geçmekte ve bu cümleye öğretmenlerin %40,9’u katılmakta, %27,3’ü katılmamakta, %31,8’ü de kararsız kalmaktadırlar.

YORUMLAR

Kitabın Amacı

Ders kitaplarında öğrenme ve öğretimi etkileyen pek çok etken vardır. Her ders kitabının öğretim hedefleri, öğretim yönetimi, öğrenme ortamları, öğrenci özellikleri, öğretimde kullanılacak araç gereç özellikleri gibi hususlar dikkate alınarak yazılması ve planlanması gerekir. Söz konusu bu hususlar dikkate alınarak yazılacak olan bir kitap, eğitim-öğretimin temel amaçlarından biri olan öğrenme açısından önemli avantajlar sağlayacaktır.

Kitap, dil öğrenim müfredatı, öğrencilerin dil öğrenme amaçları ve öğretmenin öğrenciler için belirlediği yöntem ve teknikler açısından çok yüksek bir oran oluşturmuyorsa da kararsızların eşit dağılımı durumunda kitabın öğretmenlerce uygun ve olumlu bulunduğunu söyleyebiliriz.

Kitabın Dil Öğrenim ve Öğretimine Yaklaşımı

Dil iletişimde en temel ve vazgeçilmez unsurlardan biridir. Dil olmadan insanların sosyalleşmesi, karşılıklı anlaşması ve bir konuyu öğrenmesi mümkün değildir. Kitaplarda kullanılan dilin öğrencinin anlayabileceği seviyede olması gerekir. Böyle olmadığı durumlarda yazılanlar, söylenenler ve konuşulanlar sadece bir ses yığınından başka bir şey ifade etmeyecektir. Dolayısıyla ders kitapları yazılırken kitapta kullanılan dilin öğrenci gelişim ve öğrenme özellikleri de dikkate alınarak ortaya konulması gerekir. Bu durumun 8. Sınıf ders kitapları açısından olumlu bulunduğu görülmektedir.

Araştırmamız neticesinde ortaya çıkan istatistiki oranı incelediğimizde, öğretmenlerin kitabın müfredatta sözü geçen dil öğretim yöntemleriyle uyumlu olduğu görüşünde oldukları görülmektedir. Yine öğretmenlerin kitapta ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilere Arapça dil eğitimi verebilmek için etkili bir yaklaşım, metot ve teknikler kullanıldığı kanaatinde oldukları görülmektedir.

Kitaptaki Görsel Öğeler

Öğrenim ve öğretim materyalleri öğrenme-öğretme sürecindeki en etkili araçlardır. Ders kitaplarında kullanılan resim ve görseller kitaba zenginlik katma, öğrenmeyi kolaylaştırma ve ilgi çekici hale getirmede önemli avantajlar oluşturmaktadır. Bir konunun öğrenilirken görsellerle desteklenmesi hem kalıcı olması hem de öğrenilen bilgilerin daha sonra hatırlanmasında kolaylaştırıcı bir rol üstlenebilecektir. Kitaplarda yer alan resim ve görseller seçilirken öğretime katkı verici olanlarının tercih edilmesi bu açıdan önemlidir.

Araştırmamıza katılan öğretmenlere göre kitapta geçen görseller, sayfa düzeni, basım ve yayın kalitesi, yazı türü, harf ve puntolar düzeye uygundur. Kitapta grafik ve resimlerin net olup ve gereksiz detaylardan kaçınıldığı görüşü istatistiki olarak daha olumlu bulunmuştur.

Kelime ve Dil Öğelerinin Sunumu/Anlatımı

Genel olarak eğitim-öğretimde eğlendirerek öğrenme ve öğretim, kullanılan tekniklerden birisidir. Yine resim ve hikâyeler de dil öğretimine renk katan ve öğrenmede kalıcılığı sağlamada önemli fonksiyonları olan öğretim araçlarıdır. Eğitim-öğretimdeki bu etkenlerin 8. Sınıf Arapça ders kitaplarında da kullanılması olumlu bir durum olarak görülmektedir.

Öğretmenler, kitabı, kelimeleri yeterli bir şekilde kullandırma ve tekrar etme, grameri bazen doğrudan kuralları vererek bazen de sezdirme yoluyla öğretme konusunda olumlu bulmuşlardır.

Yine aynı şekilde kitap, öğrenci motivasyonunu artırmak için konuları, şarkı, resim, hikâye gibi değişik ortamlarda anlatma hususunda olumlu bulunurken öğretilen kelimelerin öğrenci yaş ve düzeyine uygunluğu ve belirli bir sürede öğrencilere öğretilmesi gereken kelime sayısı konusunda da başarılı bulunmuştur. Ancak kelimelerin kolaydan zora doğru öğretime katılan ve katılmayan öğretmenlerin oranı eşit sayıdadır. Hatta bu konuda kararsızların oranı daha da fazla çıkmıştır.

Etkinlikler ve Alıştırmalar

Ders kitapları bir konunun öğrenilmesi ve öğretilmesinde hangi bilgilerin öğretilmesinde belirleyici bir niteliğe sahiptir. Bilindiği üzere kitaplarda önce konu ana hatlarıyla anlatılır. Sonra da konuyla ilgili etkinlik örnekleri ve alıştırmalar öğrenilen bilginin kalıcı olmasında belirleyicilik sağlar. Etkinlik ve alıştırmalarla öğrenilen bilgi farklı yönleriyle tekrar hatırlanacak ve kalıcı hale gelmesinde önemli bir rol üstlenecektir. Arapça 8. Sınıf ders kitabı bu açıdan genel olarak olumlu bulunmuştur.

Öğretmenler kitapta yer alan etkinlikler ve alıştırmaları öğretilen konuyla ilişkili bulmakta ve öğrencilere yeteri kadar pratik yaptırarak miktarında olduğunu düşünmektedirler. Yine öğretmenlere göre etkinlik ve alıştırmalar öğrencilerin yaş

düzeinin ilgisini çekecek seviyededir. Diğer taraftan öğretmenler etkinlik ve alıştırmaların dört dil becerisini geliştirdiği ve kolaydan zora doğru gittiği yönünde olumlu görüş bildirirken farklı öğrenme tarzı ve zekâ türlerine de hitap ettiğini düşünmektedirler. Kitapta geçen etkinlikler öğrencilerin hem psikomotor hem de dil becerilerini geliştirirken oyunlar da öğretici ve eğlendiricidir. Alıştırmalar öğrenci düzeyi üzerinde bilgi ve beceri gerektirmezken alıştırmalardan önce örnek alıştırma vererek öğrenciyi konuya ısındırmaktadır.

Etkinliklerde sınıf içi etkileşim yöntemlerine yer verilmesi konusunda da öğretmenler olumlu görüş bildirmişlerdir. Etkinlikler ve alıştırmaların, dilin serbest kullanımı için yeterli fırsatı tanıdığı ve aynı şekilde kitabın hedef dilde iletişim maharetlerini geliştirmek için gerekli etkinliklere de yer verdiği görüşündedirler. Aynı zamanda kitap yönergelerin yeterince anlaşılır ve takibinin kolay olması yönünden olumlu bulunmuştur.

Organizasyon ve Konu Sıralaması

Eğitim öğretimde hangi dersin hangi sınıfta okutulacağı kadar kitapta yer alan konuların sıralaması da son derece önemlidir. Bu sıralama rastgele yapılamaz. Müfredatta, dolayısıyla ders kitaplarında yer alan konular program geliştirme ilkeleri doğrultusunda yapılacak çalışmalar neticesinde ortaya konulmalı ve buna göre belirlenmelidir. Konular kolaydan zora, somuttan soyuta, ana hatlardan ayrıntıya doğru hiyerarşik bir düzende planlanmalıdır. Aksi takdirde öğrenme güçleşecek, bir silsile takip edilmediği için bilgiler yerli yerine oturmayacaktır. 8. Sınıf Arapça ders kitapları bu açıdan öğretmenlerce genel olarak olumlu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan anket sonucuna göre kitabın organizasyon ve konu sıralaması hem öğretmenler hem de öğrenciler için anlaşılır ve takip etmesi kolaydır. Kitap gerekli yönlendirmeleri yaparak bu kolaylığı sağlamaktadır. Öğretilmesi amaçlanan konularda yer alan dil ve kelimeler öğrenci seviyesine uygundur ve bir mantık silsilesine göre sıralanmıştır.

Destekleyici Kaynaklar

Öğrenilen bilgilerin doğru öğrenilmesi, anlaşılması ve kalıcı hale gelmesi eğitimde beklenen bir durumdur. 8. Sınıf Arapça ders kitabının öğrenilen bilgilerin kalıcılığını destekleme açısından genel olarak yeterli bulunduğu görülmektedir.

Kitabın tekrar kısımları yeterince tekrar yapmaya elverişlidir ve çalışma kitabı alıştırmaları sayı ve nitelik olarak yeterli bulunmuştur. Çalışma kitabında çeşitli alıştırma formatları kullanılmıştır ve alıştırmalar üzerinde çalışılan konuyla ilişkilidir. Ancak kitap dinleme ve telaffuz becerilerini geliştirmeye yönelik sesli (kaset, CD gibi) ve görsel materyallere (poster, flash cart, chart vs.) yeterince sahip değildir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

SONUÇ

Anket sorularına verilen cevaplara göre kitap, öğrencilere dil öğretimi için belirlenen amaçlarla uyusmaktadır ve dil öğretimi için farklı metot ve teknikler kullanmaktadır. Görseller konusunda başarılı bulunan kitap, basım kalitesi açısından da beğenilmektedir. Yine aynı şekilde kitap Arapça gramerini öğretme ve kelimelerin tekrarı ve kullanılması konusunda da başarılı görülmemektedir.

Kitapta gramer konularının anlatımında bir sorun olduğu ankete verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Çünkü öğretmenler kitabın grameri hem sezdirme hem de doğrudan kuralları vererek öğretmesi konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Ancak gramerin doğrudan verilmesi konusu daha baskın çıkmıştır. Sonuç olarak gramer öğretiminde bir açıklık ve netlik yoktur.

Kelimelerin yeteri derecede kullanımı ve tekrarı konusunda da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu da yeterli derecede tekrarın yapıldığını göstermektedir. Tekrar, özellikle dil öğretiminde oldukça önemlidir ve tekrarlar sayesinde öğrenilen bilgiler öğrencide daha kalıcı bir duruma gelecektir.

ÖNERİLER

- Kitapta gramer konularına ağırlık verilebilir. Ancak MEB'in yayınlamış olduğu öğretim programında iletişimsel yaklaşım temel alındığından kuralların doğrudan verilmemesinin gerektiği belirtilmiştir. Bu durumda söz konusu öğretim programına göre Arapça öğretmenlerine iletişimsel yaklaşımla dil öğretimine yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.
- Kelimelerin öğretiminde kolaydan zora doğru bir metot izlenebilir.
- Dil öğretimiyle ilgili farklı öğrenme yöntemlerini (İşbirlikli öğrenme, okuma çemberi gibi) içeren örneklerle yer verilebilir.
- QR Kodlar kullanılarak örnekler çözülebilir ve özellikle işitme ve görme engelliler için sesli ve işaret dili anlatım linkleri kullanılabilir.
- Sesli ve görsel materyale daha çok yer verilebilir.

Kaynakça

- Atieno, O. P. (2009). An Analysis of the Strengths and Limitation of Quantitative Research Paradigms, *Problems of Education in The 21. Century*, c. 13, 13-18.
- Demirbaş, M. (2014). “Bilimsel Araştırma ve Özellikleri”, *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Editör: Mustafa Metin), Ankara, 3-19.
- Demirel, Ö. (1999). Planlamadan Değerlendirmeye: Öğretme Sanatı, Ankara.
- Demirel, Ö., Kıroğlu, K. (2006). Eğitim ve Ders Kitapları, *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi* (Editörler: Özcan Demirel, Kasım Kıroğlu), 2. Baskı, Ankara, 1-11.
- Doğanay, H. (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri, 5. Baskı, Erzurum.
- Küçükahmet, L. (2003). Eğitim Programlarında Ders Kitabının Yeri, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu* (Editör: Leyla Küçükahmet), Ankara, 11-14.
- Dörnyei, Z. (2007). Research Methods in Applied Linguistics Quantitative, Qualitative, and Mixed Methodologies, Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Duman, T., Çakmak, M. (2003). Ders Kitaplarının Nitelikleri, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu* (Ed. Leyla Küçükahmet), Ankara.
- Gökdere, M., Keleş, E. (2004). Öğretmen ve Öğrencilerin Fen Bilgisi Ders Kitaplarını Kullanma Düzeyleri Üzerinde Müfredat Değişikliğinin Etkisi, *Millî Eğitim Dergisi*, sayı: 161.
- Kanlı, U., Yağbasan, R. (2004). Proje 2061'in Işığında Fizik Ders Kitaplarının Eğitimsel Tasarımına Eleştirel Bir Bakış, *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 123-155.
- Kelebek, M. (2018). (2018). *Öğretim Yöntemleri ve Arapça Öğretim Teknikleri Üzerine Prof. Dr. Mahmud Kamil En-NÁKA İle Bir Söyleşi*. eskidergi.cumhuriyet.edu.tr. (20.03.2018)
- Kılıç, A., Seven, S., (2007). Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Ankara.
- Kızılcıaoğlu, A. (2003). Orta Öğretim Coğrafya Ders Kitapları Değerlendirme Ölçütleri, *Marmara Coğrafya Dergisi*, sy. 8, İstanbul, 19-33.
- Küçükahmet, L. (2003). Eğitim Programlarında Ders Kitabının Yeri, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu* (Editör: Leyla Küçükahmet), Ankara, 2-15.
- MEB, Ders Kitapları İle Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge, *Tebliğler Dergisi*, Haziran 2007/2597.
- Özdemir, F. E. (2007). Devlet İlköğretim Okullarında Okutulan Time For English 4 Adlı Kitabın Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Şahin, S., Turanlı, N. (2005). Liselerde Okutulmakta Olan Lise I. Sınıf Matematik Kitaplarının Değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 327-341.
- Taşdemir, C. (2011). Ortaöğretim 10. Sınıf Matematik Ders Kitabının Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi: Bitlis İli Örnekleme, *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 1(4), 41-54.
- Yılmaz, A., Seçken, N., Morgil, İ. (1998). Lise 11. Sınıf Kimya 3 Ders Kitaplarının Kimya Eğitime Uygunluklarının Araştırılması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14, 73-83.